

Tamara Šarić-Šušak, *Kartografska zbirka Državnog arhiva u Zadru, Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2022., 495 str.*

Kartografski prikazi istodobno su znanstvena i umjetnička ostvarenja i čine važan element kulturne baštine koji zahtijeva osobitu pozornost znanstvenika i skrb mjerodavnih za zaštitu materijalne baštine, posebno arhivista i knjižničara, zato je od iznimne važnosti knjiga *Kartografska zbirka Državnog arhiva u Zadru* autorice Tamare Šarić-Šušak koja značajno doprinosi inventarizaciji i zaštiti gradiva Kartografske zbirke te razvitku i popularizaciji kartografije.

Kartografska zbirka Državnoga arhiva u Zadru, koja se sastoji od 1306 raznih kartografskih prikaza i 5 atlasa odnosno od oko 1500 kartografskih listova, jedna je od najbogatijih u Hrvatskoj. Zbirka se sastoji od kartografskih prikaza koji su nastali od 17. do 20. stoljeća te su dragocjen izvor za historijskogeografska, demografska, toponomastička i druga istraživanja razvoja spoznaja o prostoru sjeveroistočne obale Jadrana.

Autorica je na ukupno 495 stranice u formi analitičkog inventara prikazala kartografsku zbirku Državnog arhiva u Zadru. Zbog opsežnog gradiva, ali i zbog jednostavnijeg pristupa istraživanju zbirke, kao i uvida u pojedine cjeline autorica je zbirku višerazinski strukturirala po serijama i podserijama. Tako su kartografski prikazi podijeljeni prema sadržaju na devetnaest serija prema vrsti kartografskih prikaza, tehnici izrade i kronologiji s dodatnim razvrstavanjima na podserije. Za svaki kartografski prikaz navedeni su elementi opisa: signatura, naslov (izvorni ako je naveden na karti i na hrvatskom jeziku), autor karte (ako je naveden), mjerilo, mjesto nastanka, izdanje, godina te materijalni opis: broj kartografskih prikaza, broj listova, tehnika, medij, veličina lista i prikaza, tj. širina i visina, broj duplikata, oštećenje, stara signatura i opis izgleda karte.

Starije kartografsko gradivo svrstano je u dvije velike serije: rukopisne i stare tiskane karte. Rukopisne karte obuhvaćaju rukom izrađene i kolorirane kartografske prikaze različitih vrsta, prikaze projekata, prometnica i mostova.

Tako prva serija rukopisne karte obuhvaća 476 kartografskih prikaza podijeljenih u 7 podserija. Podserija Rukopisni katastarski planovi, karte i nacrti (41) sadrži kartografske prikaze starih i novih granica nastalih katastarskom izmjerom Dalmacije tijekom 18. i 19. stoljeća. Podserija Rukopisne topografske karte (16) sadrži kartografske prikaze novoutvrđene granice, sanitarnih linija od sredine 18. do kraja 19. stoljeća. Podserija Rukopisne korografske karte (6) sadrži karte Dalmacije i susjednih zemalja tijekom 18. i početkom 19. stoljeća u sitnijem mjerilu s geografskim elementima. Podserija Rukopisne vojne karte (15) sadrži kartografske prikaze sanitarnih linija iz 19. stoljeća. Podserija Rukopisni

projekti (372) sadrži projekte za izgradnju mostova i prometnica te regulaciju vodotokova.

Druga serija Stare tiskane karte obuhvaća kartografske prikaze (165) nastale od 17. do 19. stoljeća u 3 podserije (podserija Stare karte 17. stoljeća, podserija Stare karte 18. stoljeća i podserija Stare karte 19. stoljeća). Kartografski prikazi tiskani su u različitim europskim kartografskim središtima (najviše u Veneciji), a posljedica su praktičnih i administrativnih potreba izgradnje, uređenja, ubiranja poreza te vojnog ili političkog razgraničenja na području Dalmacije.

Serija Pomorske karte (28) obuhvaća kartografske prikaze Jadrana iz 18. i 19. stoljeća. Seriju Topografske karte (87) čine tiskane topografske karte Dalmacije i susjednih zemalja s velikim brojem podataka prikazanog područja koji se odnose na naselja, prometnice, vode i granice teritorijalnih područja tijekom 19. i 20. stoljeća. Serija Upravno-administrativne karte (23) uključuje porezne i administrativne karte Dalmacije. Serija Austrijski katastarski planovi (31) iz 19. i početkom 20. stoljeća obuhvaća planove nastale pri izradi prvoga stabilnog katastra 1823. (tiskani 1833.) te tiskane po stanju iz 1902. do 1906. Serija Planovi gradova (8) nastala je od sredine 19. do početka 20. stoljeća, a obuhvaća planove Trsta, Beča, Rima, Istanbula i Zadra. Serija Demografski kartografski prikazi (3) s početka 20. stoljeća sadrži etničke, lingvističke i etnografske podatke. Serija Prometni kartografski prikazi (18) sadrži cestovne, željezničke i poštanske kartografske prikaze Dalmacije i susjednih zemalja. Serija Administrativno-politički kartografski prikazi odnosi se na politička i povijesna razgraničenja u Hrvatskoj, Europi i svijetu od sredine 19. do sredine 20. stoljeća. Serija Gospodarske karte (9) uključuje kartografske prikaze različitih gospodarskih aktivnosti (uglavnom poljoprivrednih) od sredine 19. stoljeća do sredine 20. stoljeća. Serija Hidrografske karte (8) uključuje hidrografsku kartu rijeke Krke i nekoliko hidrografskih karata Austrije koje su služile za službenu upotrebu u Ministarstvu poljoprivrede. U seriji Geološke karte nalaze se dvije geološke karte Labina i Pule iz 1935. godine, dok serija Arheološke karte sadrži dvije arheološke karte Solina i okolice iz 1902. godine. Serija Ratne karte (279) obuhvaća kartografske prikaze različitih ratnih operacija od 1859. do 1935. Serija Povijesne karte sadrži jednu povijesnu kartu s prikazom srednjovjekovne bosanske države. U seriji Karte svijeta (6) iz 18. i 19. stoljeća nalaze se kartografski prikazi Zemlje. Serija Atlasi sadrži 4 atlasa iz 19. stoljeća. U seriji Razne karte (7) sve su preostale karte, odnosno oni kartografski prikazi koji se nisu mogli smjestiti u neku od serija u Kartografskoj zbirci. Također, od izuzetne je važnosti što je uz elemente opisa kod kartografskih prikaza dodatno, za velik broj kartografskih prikaza, uključen i prikaz, odnosno isječak i/ili cijeli kartografski prikaz kao prilog. Na taj način napravljen je dodatni iskorak prema sistematizaciji i kvaliteti uvida korisnika u kartografsku građu te u konačnici prema stvaranju planirane digitalne zbirke.

Također, knjigom *Kartografska zbirka Državnog arhiva u Zadru* autorice Tamare Šarić-Sušak bogata kartografska zbirka Državnog arhiva u Zadru otvorena je široj zajednici za znanstvene, stručne i edukativne svrhe.

Lena Mirošević